

اوکراین

۱- اهمیت جغرافیایی و سیاسی و جغرافیای انرژی

۱-۱- موقعیت جغرافیایی و جغرافیای اقتصادی

۱-۱-۱- مساحت کشور: ۶۰۳۵۵۰ کیلومتر مربع

۱-۱-۲- طول مرزهای خشکی با جمهوری اسلامی ایران (کیلومتر) و همسایه ها: اوکراین مرز مشترک با ایران ندارد لیکن این کشور ۴۵۶۶ کیلومتر مرز با کشورهای لهستان، رومانی، مولداوی از غرب و روسیه از شرق دارد.

۱-۱-۳- دسترسی به آبهای آزاد: اوکراین ۱۲ مایل دریایی مرز آبی در دریای سیاه دارد.

۱-۱-۴- پایتخت: شهر کیف پایتخت اوکراین می باشد و سایر شهرهای مهم این کشور شامل Odesa- Donetsk - Dnipropetrovsk - Kharkiv

۱-۱-۵- مناطق دارای منابع نفت و گاز:

بنادر نفت و گاز اوکراین شامل: Odessa (Pivdenny), Feodosiya, Sevastopol, Mariupol است. این کشور علاوه بر آنکه مسیر عبور خطوط لوله اصلی صادرات نفت و گاز روسیه به اروپا محسوب می شود، خود نیز دارای میادین گاز و condensate می باشد که عمدتاً در قسمتهای شرق و غرب اوکراین واقع شده اند. از جمله میادین گازی شرق اوکراین می توان به میدان kapitanov, Boroy, Spivakov, krasnopopov, Shevchenko, staropokrov, kotelev, Rudenkov و milkov اشاره نمود و میادین غرب آن نیز شامل مواردی همچون میادین uszkowce, zalesie, cetynia, veliko-mostovsko, suidnit, wojslaw, liplas و swarzew, lakta می شود.

اوکراین همچنین هفتمین ذخایر بزرگ ذغال سنگ جهان را در اختیار دارد اما عدم سرمایه گذاری و فقدان خصوصی سازی در این بخش، کیف را به واردکننده خالص انرژی مبدل ساخته است.

۱-۲- جغرافیای انسانی

۱-۲-۱- جمعیت (۲۰۱۱): ۴۵/۱۳۴ میلیون نفر

۱-۲-۲- ترکیب سنی جمعیت: زیر ۱۴ سال ۱۳/۷٪ - ۱۵ تا ۶۴ سال ۷۰/۸٪ - بالای ۶۵ سال ۱۵/۵٪

۱-۲-۳- تنوع قومی: اوکراینی ۷۷/۸٪ - روسی ۱۷/۳٪ - بلاروسی ۰/۶٪ - مولداویائی ۰/۵٪ - تاتار ۰/۵٪ - بلغاری ۰/۴٪ -

مجارستانی ۰/۳٪ - رومانیایی ۰/۳٪ - لهستانی ۰/۳٪ - یهودی ۰/۲٪ - سایر اقوام ۱/۸٪

۱-۲-۴- زبان رسمی: اوکراینی

۲- همکاری های اقتصادی و بازرگانی و راهبردی

۲-۱- واردات ایران از آن کشور

۲-۱-۱- گاز: ندارد

۲-۱-۲- نفت و مشتقات نفتی: NA

۲-۱-۳- الکتریسیته: ندارد

۲-۱-۴- آب: ندارد

۲-۱-۵- محصولات غیرنفتی و خدمات: تلمبه های هوا- کک و لیگنیت- شمش آهن و فولاد- روغن دانه آفتابگردان- خطوط راه آهن- کک های زغال سنگ- انواع کمپرسور- توربین های گازی- ذرت- میله های آهنی و فولادی

۲-۲- صادرات ایران به آن کشور

۲-۲-۱- گاز: ندارد

۲-۲-۲- نفت و مشتقات نفتی: NA

۲-۲-۳- الکتریسیته: ندارد

۲-۲-۴- آب: ندارد

۲-۲-۵- محصولات غیرنفتی و خدمات: کشمش- پسته تازه و خشک- انواع دارو- خرما- انگور بی دانه- رویه کفش- اشیاء شیشه ای - روده و شکمبه حیوانات- کنسانتره آناناس- انواع رادیاتور

با رشد حجم مبادلات تجاری بین دو کشور در سالهای اخیر، موازنه روابط تجاری به سوی ایران منفی شده است و این امر لزوم اتخاذ راهکارهای افزایش صادرات ایران به اوکراین را ضروری نموده است. اوکراین با جمعیتی بالغ بر ۴۵ میلیون نفر سالانه حدود ۵۰ میلیارد دلار واردات دارد که قسمت اعظم موارد مورد نیاز خود همچون مواد غذایی، سوخت، دارو، پارچه، کفش و مبلمان را از کشورهای روسیه، چین و المان وارد می کند حال آنکه ج.ا. ایران قابلیت های بالایی در تولید و صدور اکثر اقلام فوق الذکر دارد و لازم است با شناخت دقیق این قابلیت ها، برای تعمیق روابط تجاری دو جانبه بمنظور ایجاد شرایط لازم برای افزایش صادرات به آن کشور تلاش شود و وضعیت تراز تجاری کشورمان با اوکراین بهبود یابد.

مبادلات و تراز بازرگانی ایران با اوکراین از سال ۲۰۰۱ لغایت ۲۰۱۰ (میلیون دلار)

سال	۲۰۰۱	۲۰۰۲	۲۰۰۳	۲۰۰۴	۲۰۰۵	۲۰۰۶	۲۰۰۷	۲۰۰۸	۲۰۰۹	۲۰۱۰ (۱۱ ماهه)
صادرات	۱۱۶	۵۱	۱۹	۳۶	۳۴	۵۹	۹۳	۱۰۳	۴۰	۴۳
واردات	۸۱	۱۰۸	۳۲۷	۲۸۹	۵۵۵	۱۴۹	۱۳۸	۲۱۲	۲۳۲	۳۷۴
تراز تجاری	۳۵	-۵۷	-۳۰۸	-۲۶۳	-۵۲۱	-۹۰	-۴۵	-۱۰۹	-۲۹۲	-۳۳۱
حجم مبادلات	۱۹۷	۱۵۹	۳۴۶	۳۱۵	۵۸۹	۲۰۸	۲۳۱	۳۱۵	۳۷۲	۴۱۷

۲-۳- ترانزیت

۲-۳-۱- اهمیت ترانزیت از ایران برای آن کشور:

اوکراین به عنوان کشوری که امنیت منطقه ای خود را در گرو جایگاه خود بعنوان کریدور انتقال انرژی شرق به غرب می داند، تمایل دارد با حفظ و تداوم این جایگاه منزلت اروپایی خود را در پیشگاه اتحادیه اروپایی حفظ نموده و با جذب حجم بیشترین سهم از گاز صادراتی روسیه، از فشارهای احتمالی این کشور به واردکنندگان انرژی خود در آینده رهایی یابد. از این رو ایران می تواند با اتکا به موقعیت مناسب خود برای انتقال نفت و گاز حوزه آسیای میانه و قفقاز به سوی بازارهای غرب، بخشی از این انتقال را از طریق شبکه گسترده اوکراین محقق سازد تا ضمن گسترش پهنه تعاملات بین المللی خود، از انحصار گرایی کشورهای مانند ترکیه در زمینه انتقال انرژی منطقه نیز ممانعت بعمل آورد. مناسبات کشورمان با اوکراین علاوه بر انتقال گاز طبیعی می تواند در حوزه LNG و نفت نیز توسعه قابل توجهی یابد.

۲-۴- حجم واردات و صادرات بین المللی

۲-۴-۱- واردات از جهان: در سال ۲۰۰۹ حجم واردات اوکراین از سایر کشورها ۴۵ میلیارد دلار بوده که شامل اقلامی همچون سوخته های معدنی- وسائل نقلیه غیر از تراموا و راه آهن- راکتورهای اتمی، دیگ بخار و ماشین آلات- تجهیزات الکتریکی- پلاستیک و محصولات پلاستیکی- آهن و فولاد- فرآورده های دارویی- سنگ آهن- کاغذ و فرآورده های کاغذی- محصولات آهنی و فولادی

۲-۴-۲- صادرات به جهان: حجم صادرات اوکراین به سایر کشورها در سال ۲۰۰۹ معادل ۴۱ میلیارد دلار بوده که اقلامی همچون آهن و فولاد- سوخته های معدنی- غلات- محصولات فلزی و فولادی- راکتورهای اتمی، دیگهای بخار و ماشین آلات- تجهیزات الکتریکی و الکترونیکی- لکوموتیو و تجهیزات راه آهن- سنگ آهن- کودهای شیمیایی- چربی و روغنهای حیوانی و گیاهی را در بر می گیرد.

مبادلات بازرگانی اوکراین با جهان از سال ۲۰۰۰ لغایت ۲۰۰۹ (میلیارد دلار)

سال	۲۰۰۰	۲۰۰۱	۲۰۰۲	۲۰۰۳	۲۰۰۴	۲۰۰۵	۲۰۰۶	۲۰۰۷	۲۰۰۸	۲۰۰۹
صادرات	۱۲/۵	۱۲/۵	۱۷/۹	۲۲/۷	۳۲/۴	۳۸/۲۲	۳۹/۱	۴۹/۸	۶۷	۴۱
واردات	۱۱/۸	۱۵	۱۶/۹	۲۴	۲۹/۶	۳۷/۱۸	۴۴/۸	۶۰/۴	۸۵/۵	۴۵
تراز تجاری	۷/	-۱/۵	۱	۳/	۲/۸	+۱/۰۴	-۵/۷	-۱۰/۶	-۱۸/۵	-۴

۵-۲- فرصتهای سرمایه گذاری در آن کشور

۱-۵-۲- سرمایه گذاری در آن کشور: در سال ۲۰۰۹ مجموع کل سرمایه گذاری در اوکراین برابر با ۱۶/۱٪ از GDP بوده است. در حالیکه در همین دوره زمانی نرخ رشد تولیدات صنعتی در اوکراین ۸٪ اعلام شده است. حجم سرمایه گذاری مستقیم خارجی در اوکراین طی سال ۲۰۱۰ برابر با ۵۲/۳۱ میلیارد دلار و حجم سرمایه گذاری خارجی اوکراین در سایر کشورها ۲/۳۲۷ میلیارد دلار گزارش شده است.

۲-۵-۲- پروژه های مشترک: ندارد

۳-۵-۲- پروژه های مشترک در کشور ثالث: ندارد

۴-۵-۲- کمک های توسعه ای ایران: ندارد

۵-۵-۲- نرخ ریسک بر اساس شاخص ICRG و شاخص Heritage: بر اساس آمار صندوق ضمانت صادرات ایران کشور اوکراین در گروه ریسک کشوری ۷ قرار می گیرد که نسبت به شاخصهای ۱-۷ نشاندهنده ریسک بسیار بالای سرمایه گذاری در این کشور است همچنین سقف پوشش اعتبارات کوتاه مدت این کشور ۳۰ میلیون دلار و سقف پوشش اعتبارات میان مدت و بلند مدت آن ۶۰ میلیون دلار تعیین شده است. همچنین موسسه Euromoney شاخص ریسک سرمایه گذاری اوکراین در سالهای ۲۰۰۸ را معادل ۴۷/۶۴ اعلام نموده که این کشور را در رتبه ۷۶ جهان قرار می دهد در حالیکه این رتبه بین سایر کشورهای جهان در سال ۲۰۰۷ معادل ۸۰ اعلام شده بود. همچنین نرخ ریسک سرمایه گذاری این کشور بر مبنای شاخص Heritage در سال ۲۰۱۰ برابر با ۴۶/۴ اعلام شده (رتبه بندی ۱-۱۰۰) و در سالهای ۲۰۰۹، ۲۰۰۸ و ۲۰۰۷ به ترتیب برابر با ۴۸/۸، ۵۱، ۵۱/۵ بوده است. مجموع داده های فوق نشاندهنده آن است که اوکراین طی سالهای اخیر به دلیل بحرانهای سیاسی دچار تنزل ریسک سرمایه گذاری شده و بحرانهای اقتصادی نیز مزید بر وخامت جایگاه این کشور شده اند بصورتی که طی سال ۲۰۱۰ اوکراین در رتبه زیر ۵۰ که نشاندهنده کشورهای با ریسک سرمایه گذاری بالا است قرار داده شده است.

۶-۲- اطلاعات پایه اقتصادی

۱-۶-۲- تولید ناخالص داخلی بر اساس برابری قدرت خرید (PPP): در سال ۲۰۱۰ این شاخص بر مبنای برابری قدرت خرید معادل ۳۰۶/۳ میلیارد دلار اعلام شد در حالیکه در سال ۲۰۰۹ معادل ۲۹۳/۷ میلیارد دلار و در سال ۲۰۰۸ معادل ۳۴۵/۹ میلیارد دلار بود.

۲-۶-۲- تولید ناخالص داخلی بر اساس نرخ ارز رسمی: این میزان در سال ۲۰۱۰ برابر با ۱۳۶/۶ میلیارد دلار اعلام شده است.

۳-۶-۲- رشد واقعی تولید ناخالص داخلی: رشد واقعی GDP در سال ۲۰۱۰ معادل ۴/۳٪ اعلام شده در حالیکه در سال ۲۰۰۹ برابر با ۱۵/۱٪ و در سال ۲۰۰۸ معادل ۲/۱٪ تعیین شده بود.

۴-۶-۲- سرانه تولید ناخالص داخلی: سرانه تولید ناخالص داخلی اوکراین در سال ۲۰۱۰ معادل ۶۷۰۰ دلار و در سال ۲۰۰۹ معادل ۶۴۰۰ دلار و در سال ۲۰۰۸ نیز ۷۵۰۰ دلار بوده است.

۵-۶-۲- نرخ تورم: در سال ۲۰۱۰ نرخ تورم در اوکراین ۹/۸٪ اعلام شد.

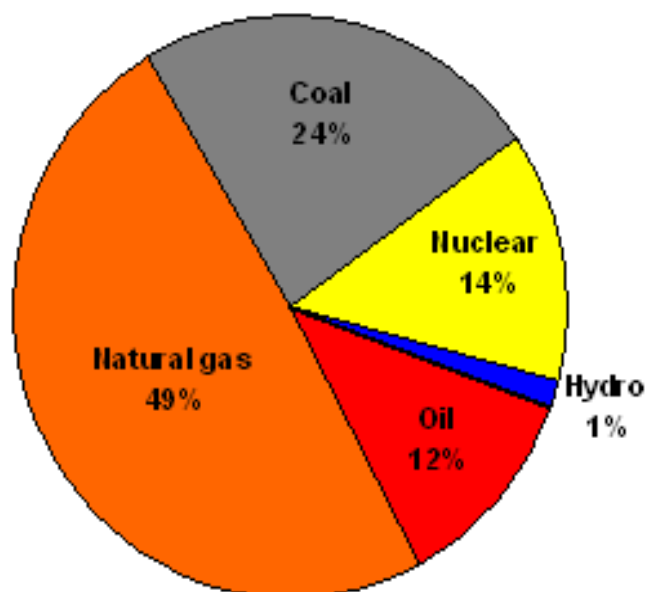
۳- عضویت و جایگاه در سازمانهای بین المللی

۱-۳- عضویت و جایگاه در سازمانهای بین المللی انرژی: IAEA

۲-۳- عضویت و جایگاه در سازمانهای سیاسی منطقه ای و فرامنطقه ای: عضو WTO، صندوق بین المللی پول، آنکتاد، گروه استرالیا، عضو کشورهای CIS، فائو، ایکائو، اینترپول، IMF، سازمان ملل، یونسکو، یونیدو

اهمیت اوکراین در بازار جهانی انرژی برآمده از جایگاه جغرافیایی آن به عنوان حلقه انتقال نفت و گاز روسیه به اروپا است. اوکراین که خود یکی از مصرف کنندگان مهم انرژی است، مهمترین کریدور ترانزیت نفت روسیه محسوب می شود. طی سال ۲۰۰۶ معادل ۲۲٪ نفت صادراتی روسیه توسط خطوط لوله اوکراین به پالایشگاه ها و بازارهای نفتی اروپا هدایت شد. اوکراین کلیدی ترین کریدور ترانزیت گاز روسیه به اروپا است، اما شبکه ترانزیت گاز آن به منظور پاسخ به نیاز داخلی و تقاضای اروپا نیازمند سرمایه گذاری بین المللی و شفافیت بیشتر است. اوکراین هفتمین ذخایر بزرگ ذغال سنگ جهان را در اختیار دارد اما عدم سرمایه گذاری و فقدان خصوصی سازی در این بخش، کیف را به واردکننده خالص انرژی مبدل ساخته است. ظرفیت تولید و عرضه برق اوکراین دو برابر نیاز داخلی است، اما زیرساختهای این صنعت نیازمند سرمایه گذاری و تعمیرات است.

Total Energy Consumption in Ukraine, by Type (2004)

Source: EIA International Energy Annual 2004

این کشور یکی از بالاترین شدت انرژی های جهان را به خود اختصاص داده صورتی که دو برابر انرژی مصرفی هر واحد GDP المان انرژی مصرف می کند. تاکنون چندین برنامه کاهش مصرف نفت و زغال سنگ در اوکراین به اجرا گذاشته شده است لیکن تاکنون درباره کاهش مصرف گاز تلاشی صورت نگرفته است. در سال ۲۰۰۵ نیمی از انرژی مصرفی داخلی اوکراین را گاز تشکیل می داد که ۷۵٪ آن از روسیه وارد می شد. از سال ۲۰۰۴ قیمت گاز وارداتی از روسیه دوبرابر شد و پیش بینی می شود فشار اقتصادی افزایش قیمت انرژی بر سرعت اجرای اصلاحات اوکراین در این حوزه اثر گذارد.

۴-۱- میزان مصرف انرژی

۴-۱-۱- الکتریسیته: ۱۳۴/۶ میلیارد کیلووات ساعت (۲۰۰۹)

۴-۱-۲- نفت: ۳۴۸ هزار بشکه در روز (۲۰۰۹)

۴-۱-۳- گاز: ۵۲ میلیارد مترمکعب (۲۰۰۹)

۴-۱-۴- مشتقات نفتی و پتروشیمی:

۴-۲- میزان تولید

۴-۲-۱- الکتریسیته: ۱۷۲/۹ میلیارد کیلووات ساعت (۲۰۰۹)

۴-۲-۲- نفت: ۹۹/۹۳۰ هزار بشکه در روز (۲۰۰۹)

۴-۲-۳- گاز: ۲۱/۲ میلیارد مترمکعب (۲۰۰۹)

۴-۲-۴- مشتقات نفتی و پتروشیمی: ظرفیت تولید محصولات عمده پتروشیمی اوکراین به شرح ذیل است:

(۱) اتیلن ۵۲۵ هزار تن شامل دو واحد به ظرفیتهای ۲۵۰ و ۲۷۵ هزار تن

(۲) پلی اتیلن یک واحد ۱۲۵ هزار تنی

- ۳) پروپیلن به ظرفیت ۲۱۰ هزار تن شامل واحدهای ۸۵ و ۱۲۵ هزار تن
- ۴) پلی پروپیلن یک واحد به ظرفیت ۱۰۰ هزار تن که طی پنج سال آتی ظرفیت آن به ۱۵۰ هزار تن خواهد رسید.
- ۵) EDC به ظرفیت ۶۰۰ هزار تن
- ۶) VCM به ظرفیت ۳۷۰ هزار تن
- ۷) بنزن به ظرفیت ۲۷۵ هزار تن شامل دو واحد ۷۷ و ۱۸۰ هزار تن
- ۸) پلی استایرن به ظرفیت ۵۰ هزار تن
- ۹) متانول به ظرفیت ۶۵۰ هزار تن
- ۱۰) اسید استیک به ظرفیت ۱۵۰ هزار تن
- ۱۱) وینیل استات ۳۰ هزار تن
- ۱۲) اوره ۳/۵ میلیون تن که طی پنج سال آتی به ۲/۵ میلیون تن کاهش خواهد یافت

۳-۴- میزان واردات نفت و گاز و سایر محصولات مرتبط

۱-۳-۴- الکتریسیته: ۰ (۲۰۰۹)

۲-۳-۴- نفت: ۱۴۷/۶۰۰ هزار بشکه در روز (۲۰۰۹)

۳-۳-۴- گاز: ۲۶/۸۳ میلیارد مترمکعب (۲۰۰۹)

گاز وارداتی اوکراین از روسیه بر اساس فرمول قیمت که هر ۳ ماه تغییر می یابد وارد این کشور می شود و اخیراً گازپروم روسیه اعلام نموده تا پایان سال ۲۰۱۱ قیمت گاز صادراتی به اوکراین حدود ۵۰۰ دلار برای هر هزار مترمکعب خواهد بود. لذا اوکراین در صدد احداث یک پایانه LNG با ظرفیت ۱۰ میلیارد مترمکعب در سواحل دریای سیاه می باشد. اما مسئله مهم برای اوکراین تامین گاز این ترمینال است. بدین منظور در ابتدای سال میلادی یک یادداشت تفاهم با جمهوری آذربایجان در این خصوص امضا نموده است که بر اساس آن می تواند ۵ میلیارد مترمکعب گاز را از طریق بندر کولوی گرجستان به کشور خود وارد نماید. البته این طرح مستلزم احداث ۸۰ کیلومتر خط لوله تا بندر مذکور و همچنین احداث کارخانه تولید LNG در بندر کولوی است تا گاز وارداتی از آذربایجان در بندر گرجستان تبدیل به LNG شده و با کشتی از طریق دریای سیاه به اوکراین صادر گردد. طی ماههای آینده اوکراین تلاش دارد کنسرسیومی را به منظور کنترل و مدیریت این ترمینال، خرید سهام عمده این پروژه و تامین سرمایه آن، از طریق مزایده انتخاب نماید.

۴-۳-۴- مشتقات نفتی و پتروشیمی: در حوزه پتروشیمی اوکراین در زمینه محصولات وینیل استات مورد مصرفی در واحدهای پلی وینیل استات و پلی وینیل الکل وارد کننده می باشد.

۴-۴- میزان صادرات نفت و گاز و سایر محصولات مرتبط

۱-۴-۴- الکتریسیته: ۴ میلیارد کیلو وات ساعت (۲۰۰۹)

۲-۴-۴- نفت: ۱۵۴/۴۰۰ هزار بشکه در روز (۲۰۰۹)

۳-۴-۴- گاز: ۵ میلیارد مترمکعب (۲۰۰۹)

۴-۴-۴- مشتقات نفتی و پتروشیمی: در بخش پتروشیمی اوکراین در سال ۲۰۰۹ در زمینه محصولات بنزن و اوره به ترتیب حدود ۲۵۰ هزار تن و ۳ میلیون تن صادرات خالص داشته است.

۵-۴- میزان واردات نفت و گاز و سایر محصولات مرتبط از جمهوری اسلامی ایران

۱-۵-۴- الکتریسیته: ندارد

۲-۵-۴- نفت:

۳-۵-۴- گاز: ندارد

۴-۵-۴- مشتقات نفتی و پتروشیمی:

با توجه به پایین بودن ظرفیت پلیمرهای اساسی اوکراین و مقایسه مصرف سرانه این کشور با مصرف سرانه جهانی، پتانسیل مناسبی برای مصرف محصولات پلیمری شامل انواع پلی اتیلن، پلی پروپین، پلی استایرن و PVC در اوکراین مشاهده می شود. بنابراین زمینه مناسبی جهت افزایش مبادلات تجاری بویژه تامین پلیمرها و کالاهای نهایی از طریق صادرات این محصولات از ایران به اوکراین وجود دارد.

همچنین برنامه کاهش ظرفیت اوره این کشور طی پنج سال آتی (حدود یک میلیون تن کاهش بدلیل محدودیت خوراک) و تجربه و سابقه حضور اوکراین در بازارهای جهانی، فرصت مناسبی برای جلب سرمایه گذاری و مشارکت این کشور در طرحهای اوره و آمونیاک کشور دیده می شود. از طرفی بهره گیری از تجربیات صادراتی اوکراین در زمینه فروش و صادرات محصول اوره ایران جهت نفوذ و حضور قدرتمند در بازارهای جهانی این محصول مفید خواهد بود.

با توجه به موقعیت جغرافیایی اوکراین در اروپای شرقی، دایر نمودن دفتر توزیع و فروش محصولات صادراتی پتروشیمی ایران در این کشور جهت افزایش دسترسی به بازار اروپای شرقی می تواند گزینه مناسبی باشد.

۴-۶- میزان صادرات نفت و گاز و سایر محصولات مرتبط به جمهوری اسلامی ایران

۴-۶-۱- الکتریسیته: ندارد

۴-۶-۲- نفت: ندارد

۴-۶-۳- گاز: ندارد

۴-۶-۴- مشتقات نفتی و پتروشیمی:

۴-۷- سوآپ انرژی

۴-۷-۱- الکتریسیته: N.A

۴-۷-۲- گاز: شبکه ترانزیت گاز اوکراین، دومین شبکه بزرگ ترانزیت گاز اروپا و مسیر اصلی عرضه گاز روسیه به مصرف کنندگان اروپایی به شمار می رود. شبکه ترانزیت گاز اوکراین ۳۷ هزار و ۵۰۰ کیلومتر طول دارد و دارای ۷۱ ایستگاه تقویت فشار و ۱۳ مخزن زیرزمینی ذخیره گاز به حجم ۳۲ میلیارد مترمکعب است. این شبکه سالانه ۱۴۱ میلیارد مترمکعب گاز روسیه را از مسیر اوکراین به کشورهای اروپایی صادر می کند.

۴-۷-۳- نفت: NA

۵- دیپلماسی عمومی

۵-۱- اطلاعات پایه سیاسی

۵-۱-۱- رئیس جمهور: ویکتور یانوکویچ (از فوریه ۲۰۱۰) نخست وزیر: میکولا آزارف (از مارس ۲۰۱۰)

۵-۱-۲- خلاصه سیستم اداره سیاسی کشور:

احزاب سیاسی اوکراین شامل حزب یولیا تیموشنکو (BYuT-Batkivshchyna)، حزب کمونیست اوکراین (CPU)، حزب اروپایی اوکراین، حزب اوکراین پیشرو، حزب تغییرات، حزب Lytvyn (که حاصل ادغام حزب مردم و حزب کارگران اوکراین است)، حزب اوکراین ما (به ریاست یوشچنکو)، حزب اقتصاديون و پیشه وران، حزب مناطق، حزب مدافعان وطن، حزب تحركات مردمی اوکراین، حزب مردم، حزب دفاع مردمی، حزب PORA، حزب جامعه توسعه گرا، حزب نظم و اصلاحات، حزب Sobor، حزب جامعه دموکراتیک، حزب SDPU، حزب جامعه اوکراین (SPU)، حزب اوکراین قدرتمند، حزب Viche می باشند. همچنین دو گروه فشار اصلی در این کشور شامل کمیته رای دهندگان اوکراین به ریاست الکساندر چرننکو و گروه Opora است که بر سیاستهای دولت تاثیر می گذارند.

به جهت موقعیت سرزمینی اوکراین اروپا مایل است سامانه برق و انرژی خود را طی طرحی استراتژیک به سامانه موجود در اوکراین که یک دهه از عمر مفید آن می گذرد، متصل نماید. اتصال سامانه های انرژی اروپا به اوکراین زمانی محقق می شود که خطوط لوله انتقال انرژی این کشور بازسازی شود. لذا کمیسیون اروپا طرحی جهت ارائه وام به اوکراین مطرح کرده است. درحالیکه روسیه پیش از این بودجه بازسازی این خطوط را ۳۰ میلیارد دلار اعلام کرده بود، اوکراین آن را بیش از ۷/۵ میلیارد دلار می داند. طرح بازسازی شامل ۳۷ هزار کیلومتر خطوط لوله گاز، ۷۳ ایستگاه بزرگ پمپاژ کمپرسورهای مربوطه و ۱۳ منبع عظیم ذخیره گاز می شود. از این رو اتحادیه اروپا در مرحله کنونی حاضر به پرداخت ۲/۵ میلیارد دلار به اوکراین است. از سوی دیگر توافق حاصل شده در اجلاس بروکسل بین اعضای اتحادیه اروپا با مفاد آخرین قرارداد امضا شده بین روسیه و اوکراین تضاد دارد و پیامد حقوقی آن می تواند منجر به تجدید نظر روسیه در قرارداد خود شود.

سوخت کمپرسورها و گاز ذخیره شده در ۱۳ منبع زیرزمینی اوکراین از مجموعه خطوط مذکور تامین می شود و هنوز مشخص نیست حجم گاز موجود در منابع زیرزمینی متعلق به چه کشوری است. یکی از دلایل متفاوت بودن و افت زیاد حجم گاز ورودی به خطوط لوله در مبدا ورود و نقطه تحویل به کشورهای اروپایی، مصرف زیاد ایستگاه های تنظیم فشار و ورود بخشی از گاز به ذخایر زیرزمینی اوکراین است که تاکنون راهی برای کنترل و اندازه گیری آن اندیشیده نشده است. در صورت کنار گذاشته شدن روسیه از روند بازسازی خطوط، باید تکنولوژی غربی در ایستگاه ها استفاده شود که بسیار هزینه بر خواهد بود. طبق توافق بروکسل، شرکت های اروپایی می توانند گاز را در مرز روسیه و اوکراین خریداری کنند که این امر اهرم فشار روسیه بر اوکراین را کاهش خواهد داد و روسیه را در مقابل کل اروپا قرار می دهد.

طی این سند اوکراین تضمین نمود شفافیت بازار گاز و دسترسی کمپانیهای اروپایی علاقمند به انبارهای زیرزمینی در خاک خود را فراهم آورد. وام اعطایی کمیسیون اروپا به اوکراین در قبال تعهد به نوسازی خطوط گاز و با نرخ سود $Libor+0\%$ به شرکت ملی نفت و گاز اوکراین پرداخت می شود. بخش اعظم وام ۲/۵ میلیارد دلاری صرف نوسازی ایستگاه های کنترل فشار و کمپرسورها خواهد شد و زمان پیش بینی شده برای نوسازی سیستم گازی اوکراین سال ۲۰۱۶ اعلام شده است. این سند سیاسی- فنی و اقتصادی در بردارنده طرح نوسازی سیستم لوله کشی گاز اوکراین و مورد تأیید کمیسیون اروپا، بانک سرمایه گذاری اروپا، بانک اروپایی نوسازی و بانک جهانی است.

اما پروژه های دیگری نیز مورد حمایت کشورهای اروپایی می باشد که نگرانی کیف را در بردارد. اوکراین نگران است در صورت اجرای پروژه های جریان شمالی و جنوبی و ناباکو جایگاه استراتژیک خود را برای اروپا از دست بدهد. با توجه به بحران مالی و کاهش سرمایه اختصاص یافته به خط لوله ناباکو، اروپا همچنان تامین گاز از روسیه و مسیر اوکراین را به صرفه می داند. تنها خواستار کاهش ریسک آن در کوتاه مدت طی سرمایه گذاری اندک است.

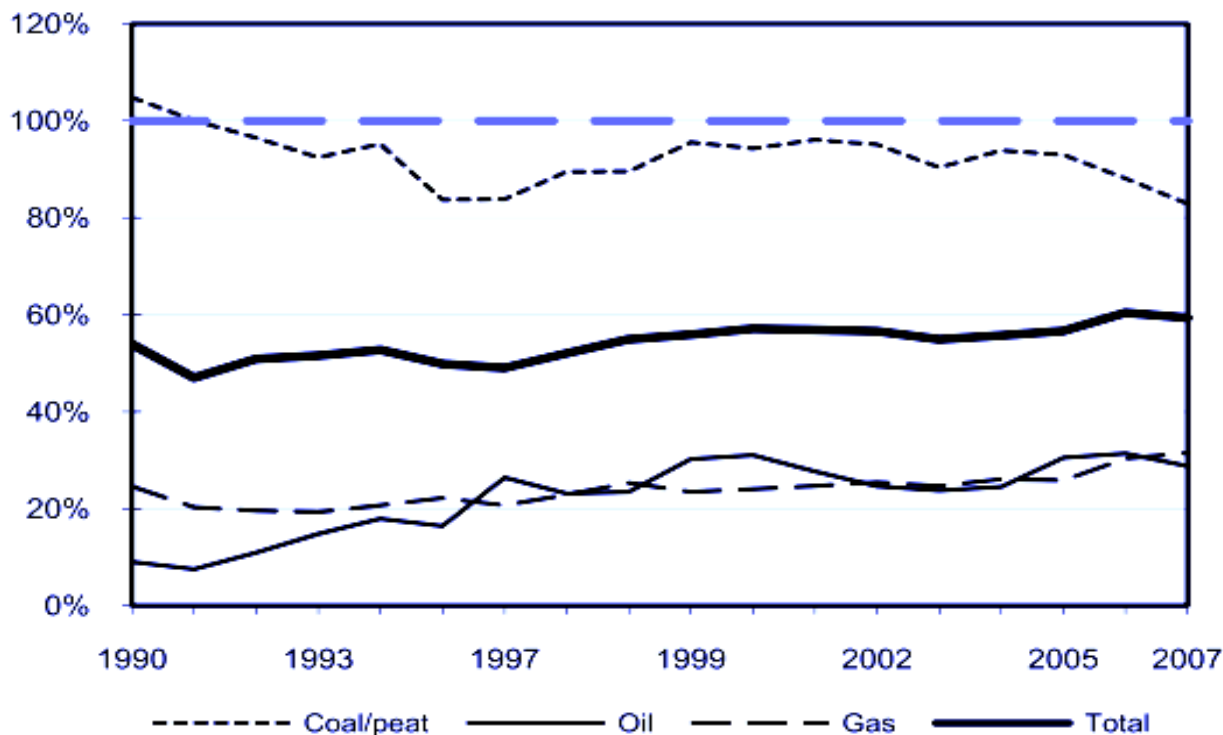
لیکن اوکراین در مرکز کشاکشهای سیاسی بین کمپانیهای بزرگ نفتی اروپایی- امریکایی با روسیه باز مانده است. رقابت کمپانی های بزرگ نفتی اروپا و عدم مشارکت شرکت های انگلیسی و امریکایی در پروژه های جریان جنوبی و شمالی، منجر به تشویق بازسازی خطوط لوله اوکراین از سوی این شرکت ها شده است. سیستم حمل و نقل گاز اوکراین که ۸۰٪ گاز صادراتی روسیه به اروپا را منتقل می کند، هنوز به صورت یکپارچه در کل جمهوریهای سابق شوروی (تولید کننده و ترانزیت) عمل کرده و ساختار تکنولوژیک یکسانی دارد. لذا بحث حقوقی مالکیت آن حل و فصل نگردیده است. روسیه عملاً خواهان مشارکت در بازسازی نیست بلکه خواهان سهیم شدن در مالکیت این خطوط است. در بحران سال ۲۰۰۹ و توافق حاصله روسیه موفق شد قیمت گاز ارسالی خود به اوکراین را افزایش دهد و همچنین امتیازاتی جهت تثبیت قیمت ترانزیت گاز از طریق خاک اوکراین را بدست آورد. همزمان با طرح حذف روسیه از طرح بازسازی خطوط گازی اوکراین، کرملین اعلام نمود نفت و گاز میادین جدید خود را به بازارهای جدید با منافع موثرتر ارسال خواهد کرد و بر ساخت شاه لوله سواحل اقیانوس آرام تأکید شد.

هرچند حفظ تسلط بر خطوط انتقال انرژی اروپا، خط قرمز سیاست روسیه است اما مسکو تاکنون در تصاحب خطوط انتقال اوکراین که نقش ترانزیتی مهمی برای اروپا دارد، موفق نبوده و دلیل آن نیز ترغیب غرب به ممانعت از واگذاری این خطوط است. تلاش ناتو برای عضویت اوکراین نیز می تواند در مسیر نگرانی اروپا از بحرانهایی سیاسی- اقتصادی موجود و از دست رفتن مالکیت خطوط انرژی تعبیر شود.

بحث انرژی و ترانزیت گاز روسیه در اوکراین جنبه سیاسی داشته و به گروه‌بندی داخلی میان رییس جمهور و نخست وزیر مبدل شده است. خارج ساختن شرکتهای واسطه‌ای از روند ورود گاز روسیه طی توافق ژانویه ۲۰۰۹ که با حمایت نخست وزیر منعقد شد، اعتراضات رییس جمهور را در پی داشت. از این رو حذف روسیه از روند نوسازی و تحریک مسکو به لغو توافق ۲۰۰۹، با حمایت رییس جمهور جهت تضعیف نخست وزیر صورت می‌گیرد. در صورت شیفت سرمایه‌گذاری اروپا به سوی بازسازی خطوط لوله اوکراین پیش‌بینی می‌شود ساخت خط لوله جریان جنوبی روسیه با مشکل مواجه شود.

میزان خودکفایی اوکراین در بخش انرژی

۱-۶- شخصیت‌های موثر در حوزه انرژی:

آقای کلییوف معاون نخست وزیر اوکراین- یولیا تیموشنکو فعال در حوزه گاز و نخست وزیر سابق اوکراین- آقای آناتولیوویچ بایکو وزیر سوخت و انرژی اوکراین- آقای کروشین معاون وزیر سوخت و انرژی و هماهنگ کننده امور ایران- آقای یوگن باکولین رئیس شرکت نفت و گاز دولتی اوکراین - آقای مایکولا مارتیننکو رئیس کمیته امور مجتمعات سوخت و انرژی در پارلمان اوکراین-

۲-۶- شرکتهای موثر در حوزه نفت و گاز:

- ✓ شرکت ملی نفت و گاز اوکراین
- ✓ شرکت اوکر اینژ پرایکت (تولید کننده تجهیزات خطوط انتقال نفت و گاز)
- ✓ شرکت گودپایپ تولید کننده عایق خطوط انتقال و احداث کارخانه تولید عایق بندی خطوط
- ✓ شرکت پرمیوم تولید کننده تجهیزات حفاری و صنایع گاز، کمپرسور، فیلتر و هیتر
- ✓ شرکت تاسیسات موتورسیچ تولید کننده و طراح توربینهای گازی و تاسیسات بالادستی
- ✓ شرکت ماشین سازی دروگو بیچکسی تولید کننده تجهیزات حفاری و ایستگاه های تنظیم فشار و توزیع گاز

- ✓ شرکت کنسرن اوکر روس مثال تولید کننده کمپرسور و توربینهای پالایشگاهی و تجهیزات حفاری دریا و خشکی
- ✓ شرکت پروپان ترید فعال در حوزه LNG
- ✓ شرکت یوروپلاکات تولید کننده محصولات پتروشیمی
- ✓ شرکت تیخ پرایکت طراح تجهیزات بالادستی و قطعات ایستگاههای فشار، ازدیاد برداشت، انژکتور و تعمیرات اساسی چاهها
- ✓ شرکت اس کاب سوخینا صاحب تکنولوژی تولید برق از گاز همراه و احداث پالایشگاه های قابل حمل
- ✓ شرکت آلیانس صاحب تکنولوژی اکتشاف میدین نفت و گاز بصورت چهار بعدی با استفاده از ماهواره
- ✓ شرکت هولدینگ ام.تی. دی فعال در حوزه اکتشاف میدین نفت و گاز، بازسازی و بهسازی پالایشگاه ها، حفاری و احداث مخازن
- ✓ شرکت میکروول طراح و تولید کننده تجهیزات فنی اتوماسیون صنایع نفت و گاز در پالایش، استخراج، انتقال و ذخیره سازی نفت و گاز
- ✓ شرکت اوکر انرگو اینژنیرینگ تولید کننده تجهیزات پالایشگاهی و خطوط انتقال و مجری پروژه

۴-۶- کمیسیون های مشترک دو کشور

۱-۴-۶- کمیسیون های مشترک انرژی: در سالهای پیش مقرر شده بود کمیته مشترک انرژی دو کشور تشکیل و در زمینه توسعه همکاری های دوجانبه در حوزه انرژی فعالیت نماید لیکن از سال ۸۴ این کمیته منحل شده است.

۲-۴-۶- کمیسیون های مشترک اقتصادی

ردیف	اجلاس	متولی اجلاس	تاریخ	محل برگزاری
۱	دومین کمیسیون مشترک اقتصادی	وزارت صنایع	شهریور ۱۳۷۹	کیف
۲	سومین کمیسیون مشترک اقتصادی	وزارت صنایع و معادن	اردیبهشت ۱۳۸۱	تهران
۳	چهارمین کمیسیون مشترک اقتصادی	وزارت صنایع و معادن	خرداد ۱۳۸۳	کیف
۴	پنجمین کمیسیون مشترک اقتصادی	وزارت صنایع و معادن	نامعلوم (بعثت تحولات سیاسی در کشور اوکراین به تعویق افتاده است)	تهران

اهم اسناد مبادله شده دو کشور طی این سالها شامل امضاء موافقتنامه بازرگانی در سال ۱۳۷۶ و لازم الاجرا شدن آن از سال ۱۳۸۲ می باشد. همچنین در مهرماه ۱۳۸۳ یادداشت تفاهم اولین نشست کمیته تنظیم روابط تجاری فی مابین به امضا رسید و در آبان ۱۳۸۵ یادداشت تفاهم دومین نشست کمیته تنظیم روابط تجاری دو کشور به امضاء طرفین رسید.